

УДК 327.51(477+ЄС+НАТО)“1991/2016”

Марія Юрчак

25 РОКІВ СПІВПРАЦІ: ФАКТОР НАТО У ВІДНОСИНАХ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

У статті здійснено концептуальний аналіз розвитку відносин України з Північноатлантичним альянсом та Європейським Союзом від їх зачаткування до сьогодні; виявлено тенденції та перспективи співробітництва, окремо визначено роль НАТО в інтенсифікації співпраці нашої держави з ЄС.

Ключові слова: Європейський Союз, НАТО, міжнародні відносини, європейська та євроатлантична інтеграція.

Свобода і безпека – це головні цінності сучасного світу. Це ті цінності, які перебувають під захистом як політичних, культурних, економічних, так і військових глобальних союзів, адже є неодмінною умовою та підвалиною їх функціонування.

Свобода і безпека – це ті цінності, примат яких виборює український народ упродовж всього процесу державотворення, і особливо – захищаючи власну незалежність на кордонах від реанімованих Російською федерацією імперських амбіцій.

На жаль, в українських реаліях, коли свобода дуже часто підміняється свавіллям нечесних політиків та корумпованих чиновників, а національна безпека – небезпечністю, складається враження, що Орвеллівська антиутопія зреалізувалась на наших теренах. Відтак цілком очевидним та органічним для України є прагнути до єднання з тими народами, спільнотами та союзами, котрі поділяють (а, точніше, примножують) вищеназвані цінності, зокрема – НАТО і ЄС. І хоча ювілейні дати – завжди дуже формальний привід до підсумків та узагальнень, це, втім, не нівелює назрілої потреби проаналізувати зі зважених та неупереджених позицій непростий період співробітництва між Україною та двома найвпливовішими політичними організаціями світу, що ставимо собі за мету у цій статті. Ми здійснимо спробу оминати спекуляції навколо необхідності чи її відсутності щодо вступу до ЄС та НАТО, а тим паче – жонглювання імовірними датами набуття членства, а визначимо концептуальні засади, тенденції, підводні камені та “попутні вітри”, які проявилися на шляху нашої країни до європейської та євроатлантичної інтеграції, а зокрема, виявимо роль Північноатлантичного Альянсу у відносинах між Європейською Унією та Україною.

За два десятиліття вітчизняні історики напрацювали цілий масив глибоких і всесторонніх праць, присвячених європейській та євроатлантичній співпраці України та внутрішнім процесам у згаданих організаціях. Можемо відзначити роботи П. Буряка, В. Копійки, Я. Малика, В. Манджоли, В. Мунтіяна, Б. Парахонського, Г. Перепелиці, В. Терешко, І. Тодорова та інших; серед зарубіжних дослідників – Р. Асмус, Т. Кузьо, Д. Браннсторн, Д. Голдгейер, С. Вайт, С. Караганов та інші. В нашій країні вивченням цих питань займаються багато дослідницьких інститутів та центрів, серед яких варто виділити Національний інститут проблем міжнародної безпеки при РНБО України, Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України,

Інститут євроатлантичної співпраці, Український центр економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова тощо.

Підводячи підсумки співпраці між ЄС, НАТО та Україною за умовні чверть віку волею-неволею звертаєшся до влучної метафори “політики гойдалки” [1], якою одному із найбільш проєвропейських вітчизняних письменників Юрієві Андруховичу вдалося відзначити амплітуду коливань “теплоти” міжнародних відносин.

Зазначимо, що НАТО, ЄС та Україна ніколи не вели перемовин у трьохсторонньому форматі. Проте між Унією та Альянсом існують досить щільні зв'язки, про що свідчить укладена наприкінці 2002 р. Угода про стратегічне партнерство [2]. Так само тісну співпрацю з ЄС та НАТО, зважаючи зміну геополітичної парадигми, прагнула підтримувати Українська держава від проголошення незалежності.

Якщо поглянути на хронологію відносин, то до середини 2000-х років вона виглядає практично синхронною: на початку 1990-х років, коли ЄС виступив з Декларацією щодо України, відбулися перші зустрічі на найвищому рівні, наша держава вступила до Ради північноатлантичного співробітництва (РПАС) (зараз – Рада євроатлантичного партнерства – РСАП), 1992 р.). У 1994 році Україна одночасно підписала Угоду про партнерство та співробітництво з ЄС і стала першою пострадянською країною СНД, яка приєдналася до програми “Партнерство заради миру” НАТО. Також Україна є єдиною країною-партнером Північноатлантичного Альянсу, що бере участь у всіх основних поточних миротворчих місіях під її проводом. Українські миротворці були задіяні у виконанні завдань у складі Міжнародних сил безпеки в Косово, Тренувальної місії НАТО в Іраку, Міжнародних сил сприяння безпеці в Афганістані (МССБ).

У 1997 році у Києві пройшов Перший Саміт Україна–ЄС, тоді ж у Мадриді відбулося підписання Хартії про Особливе партнерство, заснування Комісії Україна–НАТО, відкриття місії України при НАТО, відкриття Центру інформації та документації НАТО в Україні, а 2002 році у Празі – підписання Плану дій Україна–НАТО [3].

“Політика гойдалки” полягає у тому, що наміри та євроінтеграційний ентузіазм України стикаються із невідповідною, неадекватно “прохолодною” реакцією Європи, і навпаки, тимчасове згасання інтересу до входження у євроатлантичні структури викликало пожвавлення по той бік кордону.

Видається, ніби Захід в особі Вашингтона і Брюсселя тримає Україну на короткому повідку – не впускаючи “до спільного європейського дому” і не даючи, все ж, піддатися на вмовляння чи погрози Москви задля підтримки Євразійського проєкту.

Інтенсивність українсько-європейських контактів (як і контактів з НАТО) виявилася парадоксально відмінною від суспільних очікувань в часи президентства Віктора Ющенка й Віктора Януковича: Ющенко з іміджем наскрізь проєвропейського політика викликав у ЄС підкреслено зимні почуття, а “коли ж до влади прийшов брутальний і малоосвічений фальшувальник виборів Янукович, ЄС різко потеплішав і став усіляко запрошувати його на свою орбіту. З офіційних заяв європейських комісарів випливало, що Україна чудово радить собі зі своїм “домашнім завданням” і потужними кроками прямує до європейських стандартів”, – іронізує в авторській колонці для “Deutsche Welle” інтелектуал Андрухович [1].

Певною мірою прохолодність Заходу була викликана надмірним зловживанням проєвропейською риторикою в 2005–2009 рр. за відсутності реальних дій для наближення, почасти – справедливим побоюванням реакції Росії. Притому, що отримання статусу повноцінного члена ЄС, як стратегічна мета України була вперше задекларована президентом України Віктором

Ющенком одразу після його обрання на посаду, а 15 січня 2008 Україна подала офіційну заяву щодо можливості приєднання до Плану дій з членства (ПДЧ) в НАТО (так званий “лист трьох”, який був підписаний Президентом України Віктором Ющенком, прем’єр-міністром Юлією Тимошенко і головою Верховної Ради Арсенієм Яценюком) [4].

2–4 квітня 2008 на Бухарестському саміті на рівні Глав держав та урядів держав-членів Північноатлантичної Ради одностайно було погоджено Декларацію, у якій Україну (поряд з Грузією) було запевнено у майбутньому отриманні членства у НАТО, проте через позицію Німеччини та Франції – відмовлено у приєднанні до Плану дій з набуття членства в НАТО [5].

Частково цю відмову можна було б аргументувати посліпінністю України задля отримання запрошення до НАТО, але основна причина лежить в небажанні ключових європейських гравців “дражнити” свого економічного партнера та геополітичного монстра в кордонах Росії. Опосередкований вплив Кремля відчувався у всіх кроках ЄС та НАТО, котрі прагли у першу чергу, домогтися стабільних відносин з Москвою, а вже потім – налагодити співпрацю з Україною. Наприклад, у 2009 році з метою протидії сучасним глобальним загрозам почалося формування нової Стратегічної концепції НАТО, в якій значну увагу присвячується “вирішенню проблем і зміцненню практичної співпраці з Російською федерацією та активації роботи Ради Росія–НАТО” [6, с. 188], у той час як Україні на ювілейному саміті в Страсбурзі-Кьолі вдруге дають відкоша, декларуючи, втім, її обов’язкове членство у майбутньому [7].

“... саме так і виглядає визначена щодо нас назавжди політика гойдалки: якщо до влади в Україні приходить прозахідний політик, то Україну слід притримувати на віддалі, а якщо проросійський – то зваблювати наближенням. Важливо, щоб ані в першому, ані в другому випадку не дати нам шансів на повноправне членство. Зберегти для України статус-кво “країни поміж Росією та Заходом”. Хоч офіційно про “буферні зони” вже начебто й не йдеться, бо часи цинічної геополітики вже начебто минули”, – пише Ю. Андрухович [1].

Сьогодні є всі підстави вважати, що рішення Бухарестського саміту було фатальною помилкою, і призвело в скорому часі до війни Росії в Грузії (2008) та в Україні в 2014 р.

Врешті, Віктор Янукович указом № 495/2010 від 2 квітня 2010 р. [8] ліквідував міжвідомчу комісію з питань підготовки України до вступу в НАТО і національний центр з питань євроатлантичної інтеграції і реально підготовку до вступу у НАТО. А вже в липні Верховна Рада прийняла Закон “Про принципи внутрішньої та зовнішньої політики України”, в якому чітко зазначалося, що “основним принципом зовнішньої політики країни є дотримання Україною політики позаблоковості, що означає неучасть у військово-політичних союзах” [9]. Однак цей факт не насторожив європейських бюрократів: відносини з ЄС продовжували розвиватися, підсилені програмою “Східного партнерства”.

Через три роки на Вільнюському саміті Східного партнерства, коли В. Янукович відмовився підписати Угоду про асоціацію з ЄС, стала очевидною євроімітаційна гра щодо Брюсселю.

Лише після Революції Гідності та анексії Криму відбувається повернення до політики європейської та євроатлантичної інтеграції: 16 вересня 2014 року Європейський парламент синхронно з Верховною Радою України ратифікував Угоду про асоціацію між Україною і Європейським Союзом, 23 грудня 2014 року Верховна Рада підтримала законопроект Президента України Петра Порошенка про відмову від позаблокового статусу [10].

Сьогодні Україна сама підхоплює “політику гойдалки” і наполягає на членстві в НАТО у той завідома програтний момент збройного конфлікту на Сході, коли,

за умовами Варшавського договору, вступити до Альянсу може лише держава, яка вирішує конфлікти виключно мирним шляхом.

“Наша мета – членство в ЄС, набуття членства в НАТО, добробут українських громадян, здорова і освічена нація”, – заявив незадовго до своєї відставки прем’єр-міністр України Арсеній Яценюк [11].

При цьому чи не вперше за роки незалежності спостерігається суспільний консенсус щодо євроатлантичних намірів: на сьогоднішній день більшість українців підтримує прагнення України увійти до ЄС та НАТО. За результатами досліджень соціологічної компанії “Рейтинг”, проведеного за підтримки уряду Канади 20 січня – 8 лютого 2016 р., 57% опитаних виступають за вступ до ЄС, 44% – за вступ до НАТО (проти – 27 % респондентів) [12, с. 27–30].

Натомість НАТО помірковано реагує на запити Києва. “Керівництво Північноатлантичного Альянсу може серйозно розглянути питання прийняття у свої лави України в разі проведення останньою всього комплексу відповідних військових і відомчих реформ”, – заявив заступник генсека НАТО Александер Вершбоу. У той же час, він підкреслив, що зараз Україна дуже далека від членства в організації і не робить якихось серйозних кроків для вступу до НАТО [13] – вона, як і раніше, очікує чіткого сигналу, обіцянки перспективи, котра би стала “зеленим світлом” для проведення реформ.

За таких умов нещодавня заява президента Єврокомісії Ж.-К. Юнкера про те, що “Україна вступить до НАТО та ЄС в найближчі 20-25 років” [14], котра сильно похитнула сподівання євромрійників, виглядає не песимістичним, а скоріш оптимістичним прогнозом. Якщо Хорватії, до прикладу, знадобилося 18 років після проголошення незалежності та 9 років після повного відновлення територіальної цілісності, і це зважаючи на те, що конфлікт у неї був не з Росією, а з Сербією.

Тривалий час у науковому дискурсі та й в інституційному плані інтеграція України з ЄС і НАТО сприймалися в єдиному комплексі – як взаємопов’язані чи ледь не тотожні кроки зовнішньої політики в західному напрямку – і небезпідставно. Так, до сфери відання Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції входило забезпечення участі України в міжнародних інтеграційних процесах, пов’язаних із діяльністю Європейського Союзу (ЄС), Світової організації торгівлі (СОТ), Організації Північноатлантичного договору (НАТО) [15].

Подібне сприйняття викликане очевидною кореляцією між тими цінностями, на значимості котрих ми наголосили вище, котрі лежать в основі двох союзів:

– головна роль НАТО полягає у забезпеченні **свободи і безпеки** країн-членів з використанням політичних і військових засобів. НАТО дотримується спільних для Альянсу цінностей демократії, індивідуальної свободи, верховенства права та мирного розв’язання суперечок та підтримує ці цінності в усьому євроатлантичному регіоні [16];

– Європейський Союз “заснований на цінностях поваги людського достоїнства, **свободи**, демократії, рівності, правової держави й дотримання прав людини, включаючи права осіб, що належать до меншостей. Ці цінності є загальними для держав-членів у рамках суспільства, що характеризується плюралізмом, недискримінацією, терпимістю, справедливістю, солідарністю й рівністю жінок і чоловіків” [17].

“Друга колона” ЄС, згідно Договору про ЄС, становить спільну зовнішню та **безпекову** політику, – таким чином, НАТО та ЄС становлять єдиний “фронт” західної цивілізації, котрий, проте, при детальнішому розгляді вже не виглядає таким монолітним.

Причому більшість критеріїв членства в обох організаціях співпадають, однак в НАТО немає такої жорсткої конкретизації вимог і методики оцінки, яка є в ЄС.

Це пояснює той факт, що, хоча членство в НАТО не є умовою для вступу до ЄС, в Європі склалося неписане правило, що вступу до ЄС передувє членство у НАТО. До ЄС входять 28 країн, 21 з яких є водночас входять до НАТО, що й створює уявлення про взаємопов'язаність цих двох процесів. З-поміж країн ЄС поза межами НАТО залишаються лише шість: Австрія, Ірландія, Кіпр, Мальта, Фінляндія та Швеція. При цьому Албанія та Туреччина є членами НАТО і країнами-кандидатами на вступ до ЄС, а Сербія як країна-кандидат на вступ до ЄС веде перемовини щодо приєднання до програми індивідуального плану партнерства з НАТО. Фінляндія ж заявила про можливість приєднання до НАТО в майбутньому [18].

Вступ до НАТО передувє вступу до ЄС для Греції (приєдналася у 1952), Німеччини (1955), Іспанії (1982), Польщі, Угорщини, Чехії (1999), Болгарії, Естонії, Латвії, Литви, Румунії, Словаччини, Словенії (2004) та Хорватії (2009). Досвід Центральноевропейських країн дуже часто приводять у приклад Україні (див. таблицю 1).

Європейська та євроатлантична інтеграція країн колишнього соціалістичного табору		
Країни	НАТО	ЄС
Польща	12 березня 1999	1 травня 2004
Угорщина	12 березня 1999	1 травня 2004
Чехія	12 березня 1999	1 травня 2004
Болгарія	2 квітня 2004	1 січня 2007
Естонія	2 квітня 2004	1 травня 2004
Латвія	2 квітня 2004	1 травня 2004
Литва	2 квітня 2004	1 травня 2004
Румунія	2 квітня 2004	1 січня 2007
Словаччина	2 квітня 2004	1 травня 2004
Словенія	2 квітня 2004	1 травня 2004
Хорватія	1 квітня 2009	1 липня 2013

Таблиця 1.

Таким чином, НАТО виглядає як певний “перевальний пункт” на шляху до Європи. Проте слід пам'ятати, що взаємозв'язок процесів європейської та євроатлантичної інтеграції не означає взаємозалежність, а тим паче – не взаємопідпорядкованість.

Кожен із напрямків взаємодії для України є самоцінним, а притому – не повинен бути самоціллю (ціллю є досягнення і забезпечення свободи та безпеки, що втім, видається вкрай малореальним без інструментарію, який пропонує ЄС та НАТО).

Однак ЄС для багатьох скептиків виглядає “меншим злом”, аніж НАТО, компромісом у не альтернативному виборі, позаяк тривала конфронтація між військово-політичними блоками (Північноатлантичним Альянсом та Організацією Варшавського Договору), а також активна негативна пропаганда

СРСР сформувала упереджене ставлення населення як України, так і інших пострадянських країн до цілей і засобів діяльності організації Північноатлантичного договору. Позаяк незалежна Україна не здійснювала належної інформаційної підтримки свого інтеграційного курсу, її громадяни аж до трагічних подій 2013–2015 рр. виявляли таку ж слабку підтримку її намірів інтегруватися в НАТО (починаючи із 2002 року доля прихильників НАТО не досягала й 30% респондентів) [19, с. 8–58].

А коли Закон України “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики” [9, с. 527] засвідчив остаточну відмову від входження до НАТО і затвердження позаблокового статусу нашої держави, вступ до Євросоюзу залишився єдиною метою у зовнішній політиці західної спрямованості.

Проте низка вчених наголошували, що така модель – “вступ до ЄС, оминаючи НАТО” є неможливою: “автори такої “моделі” або не розуміють, або вдають, що не розуміють логіки зазначеної формули, за якою згадані країни спочатку набули членства в НАТО, а потім і в ЄС, – наголошує Ігор Грицяк у статті “Північноатлантичний шлях до ЄС”. – Суть цієї формули в тому, що старі держави–члени ЄС за прикладом “добрих (належних) господарів” спочатку обгороджують свою територію та вживають інших заходів безпеки перед тим, як зводити будівлі й облаштовуватися” [20].

У такому разі Альянсу відведена роль своєрідного безпекового “даху” для потенційних членів Унії.

Підтримують вступ до НАТО й ті, хто скептично оцінює перспективи Євросоюзу, зважаючи на тривалі прояви економічної, політичної та міграційної кризи Унії. Скепсис цей підживлюється в очікуванні майбутнього референдуму щодо виходу Великої Британії з Євросоюзу, котрий заплановано на 23 червня 2016 р. [21] (доречно зауважити, що за 67 років функціонування жоден з членів НАТО не вийшов із цього утворення).

Проте розмови щодо членства у ЄС чи НАТО зараз лежать у площині словесних спекуляцій, позаяк на порядку денному стоїть імплементація Угоди про асоціацію з ЄС, виконання вимог щодо запровадження безвізового режиму та впровадження стандартів НАТО у сфері оборони, участь в антитерористичній програмі “Активні зусилля” та виконання рішень, прийнятих за результатами засідання Комісії Україна – НАТО на рівні глав держав та урядів (4 вересня 2014 року, м. Ньюпорт, Сполучене Королівство Великої Британії і Північної Ірландії), низки інших угод.

Взаємне підкріплення кроків на європейському та євроатлантичному напрямках повинні замінити взаємне послаблення у разі невдач на одному з них, яке спостерігалось досі. НАТО і ЄС, образно кажучи, – не дві різні дороги до цінностей свободи і безпеки, а дві смуги однієї магістралі. Кроки України на цьому шляху не були легкими, однозначними і послідовними. “Блукання манівцями євроінтеграції” для України за 25 років позначилося як успіхами, так і провалами в наслідок зволікання у здійсненні реформ. Роки тупцювання на місці, які єврооптимісти в Україні схильні трактувати як “тренування” перед важливим забігом, залишили Україну позаду тих країн Центральної та Східної Європи, які наполегливо здійснювали складні політичні трансформації та ринкові перетворення.

Рух до НАТО позитивно впливає на відносини України з ЄС, стратегічне партнерство з НАТО є невід’ємною складовою євроінтеграційного курсу, оскільки доповнює процес внутрішньодержавних перетворень у контексті імплементації Угоди про асоціацію між Україною, реалізації Стратегії сталого розвитку “Україна – 2020”, схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5, та виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2014 року

№ 695 та схваленої Постановою Верховної Ради України від 11 грудня 2014 року № 26-VIII, важливими реформами оборонного та безпекового секторів, оборонно-промислового комплексу та національних Збройних Сил.

Єдиним застережливим чинником є те, що США міцно займають позицію лідера в НАТО, у той же час як ЄС певною мірою протистоїть Америці, створюючи внутрішню конкуренцію всередині “західного клубу”. Однак що стосується України, обидва об’єднання демонструють одноставність рішень.

Разом з цим, рух до ЄС більшою мірою послуговується поглибленню відносин із Організацією Північноатлантичного договору, адже на перше місце з чотирьох груп вимог до членства Альянс виносить питання розвитку демократії та ринку. І, як військово-політична організація, НАТО не має власних методик оцінки прогресу у цій сфері і покладається, так би мовити, на висновки зовнішніх аудиторів, таких як Рада Європи. Головним же аудитором, здатним на комплексну оцінку рівня розвитку демократії та ринку, випадку виступає саме Європейський Союз [22].

ЄС і НАТО для України – це перевірені часом стандарти демократії, прав людини, рівня життя, соціального захисту. Україна для НАТО та ЄС – форtpост західної цивілізації, запорука європейської системи колективної безпеки. В останні роки з пішака на геополітичній шахівниці наша держава стала значимою фігурою, здатною визначати хід міжнародних подій, але, на жаль, це посилення ролі у зовнішніх стосунках супроводжується послабленням у політичних, економічних та соціальних вимірах. Окреслена тема, зважаючи на вимогу часу, потребує поглибленого вивчення різних її аспектів, що стосується спільної для трьох суб’єктів взаємодії у секторі військового співробітництва, енергетичної безпеки тощо і особливо – допомоги Організації Північноатлантичного договору та Європейського Союзу у врегулюванні кризи в Донецькому регіоні.

Список використаних джерел

1. Андрухович Ю. Як на гойдалці / Юрій Андрухович // Deutsche Welle. – 15/05/2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dw.com/uk/%D1%8E%D1%80%D1%96%D0%B9-%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87-%D1%8F%D0%BA-%D0%BD%D0%B0-%D0%B3%D0%BE%D0%B9%D0%B4%D0%B0%D0%BB%D1%86%D1%96/a-18461983>
2. EU-NATO Declaration on ESDP [Digital source] / North Atlantic Treaty. – 16/12/2002. – Mode of access: http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_19544.htm.
3. План дій Україна–НАТО / Організація Північноатлантичного договору. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_19547.htm?selectedLocale=uk
4. Ющенко, Яценюк, Тимошенко: Україна нині зацікавлена приєднатися до Плану дій щодо членства в НАТО // Радіо Свобода. – 15.01.2008. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/news/975660.html>.
5. Bucharest Summit Declaration. Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Bucharest on 3 April 2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nato.int/cps/en/SID-A4A2EA2D-B401FE24/natolive/official_texts_8443.htm.
6. Брежнева Т. Перспективи поглиблення особливого партнерства України з НАТО / Т. Брежнева // Стратегічні пріоритети. – 2009. – № 4 (13). – С. 183–190.
7. Саммит НАТО в Страсбурге-Келе подтвердил решение Альянса в Бухаресте относительно евроатлантической перспективы Украины и Грузии [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukraine-nato.ukrinform.ua/ru/news/3182/>
8. Указ Президента України Про ліквідацію Міжвідомчої комісії з питань підготовки України до вступу в НАТО від 02.04.2010 № 496/2010 / Верховна Рада України. Офіційний веб-портал. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/496/2010>
9. Закон України Про засади внутрішньої і зовнішньої політики // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010. – № 40. – с. 527
10. Рада скасувала позаблоковий статус України [Електронний ресурс] / Дзеркало тижня. – 23.12.2014 – Режим доступу: <http://dt.ua/POLITICS/rada-skasovala-pozablokoviy-status-ukrayini-159904.html>
11. Арсеній Яценюк: Наша мета – членство в ЄС і НАТО / Урядовий портал. – 3 квітня 2016. – [Електронний

ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=248937061

12. *Ukrainian municipal survey 20 January – 8 February 2016* [Digital source] / IRI. – Mode of access: http://www.iri.org/sites/default/files/wysiwyg/municipal_poll_2016_-_public_release.pdf – 156 p.

13. *В НАТО готові розглянути заявку України на членство після проведення нею необхідних реформ / Дзеркало тижня.* – 14.04.2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dt.ua/POLITICS/v-nato-gotovi-rozglyanuti-zayavku-ukrayini-na-chlenstvo-pislya-provedennya-neyu-neobhidnih-reform-205671_.html

14. *Україна не вступить до ЄС в найближчі 20-25 років – Юнкер* [Електронний ресурс] / Європейська правда. – 3.03.2016. – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/news/2016/03/3/7045776/>

15. *Постанова Верховної Ради України “Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України шостого скликання”* // Відомості Верховної Ради України, 2007. – № 51. – С. 533.

16. *Північноатлантичний договір від 2 квітня 1949 / Організація Північноатлантичного договору.* – 24.08.2009. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_17120.htm

17. *Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union* [Digital source] / EUR-lex. Access to European law. – Available: http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:c382f65d-618a-4c72-9135-1e68087499fa.0006.02/DOC_1&format=PDF.

18. *Соколовська Н.* Фінляндія замислилася про вступ до НАТО [Електронний ресурс] / Наталія Соколовська // Deutsche Welle. – 19/06/2014. – Режим доступу: <http://www.dw.com/uk/%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%BB%D1%8F%D0%BD%D0%B4%D1%96%D1%8F-%D0%B7%D0%B0%D0%BC%D0%B8%D1%81%D0%BB%D0%B8%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%8C-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%B2%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF-%D0%B4%D0%BE-%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE/a-17721149>

19. *Зовнішня політика і політика безпеки України: громадська думка // Національна безпека и оборона.* – 2010. – № 4 (115). – С. 58–68.

20. *Грицяк І.* Північноатлантичний шлях до ЄС / Ігор Грицяк // ВІСН. – № 20, жовтень, 2009. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/1683/>

21. *Референдум у Британії: 49% – за вихід з ЄС, 47% – проти* [Електронний ресурс] // Європейська правда. – 15 березня 2016. – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/news/2016/03/15/7046242/>

22. *Їжак О.* Відносини з ЄС як фактор активізації євроатлантичної інтеграції України: Доповідь на міжнародній конференції “Реалізація євроатлантичного курсу України: проблемні питання та шляхи їх розв’язання”, м. Київ, 30 вересня 2004 року / О. Їжак // Національний інститут стратегічних досліджень. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.db.niss.gov.ua/docs/polmil/137.htm>

Марія Юрчак

25 ЛЕТ СОТРУДНИЧЕСТВА: ФАКТОР НАТО В ОТНОШЕНИЯХ УКРАИНЫ И ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА

В статье проведено концептуальный анализ развития отношений Украины с Организацией северноатлантического договора и Европейским Союзом от их начала до сегодня; выявлено тенденции и перспективы сотрудничества, отдельно определено роль НАТО в интенсификации контактов нашего государства с ЕС.

Ключевые слова: Европейский Союз, НАТО, международные отношения, европейская и евроатлантическая интеграция

Mariya Yurchak

25 YEARS OF COOPERATION: FACTOR NATO IN THE UKRAINE-EU RELATIONS

In the article the conceptual analysis of the development of the relations of Ukraine with NATO and the EU since the beginning till nowadays is conducted; trends and prospects of cooperation are investigated, the role of North-Atlantic Alliance in the intensification of contacts between our state and the EU is defined.

Key words: European Union, NATO, international relations, European and Euro-Atlantic integration.